

बार्षिक प्रतिवेदन (२०७९-२०८०)
विद्यार्थी जागरण मञ्च (विजाम)
विरगंज, पर्सा

कृतज्ञता

विद्यार्थी जागरण मञ्च (विजाम) सबै सरोकारवाला सरकारी तथा गैर सरकारी संघ संस्था एवं स्थानिय, राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय दातृ निकायहरुलाई प्रदेश नं. २ को चार वटा जिल्ला (पर्सा, बारा, रौतहट, सर्लाही) मा विभिन्न जोखिममा रहेका लक्षित समुदाय माफ्क एच आई भि तथा यौन रोग नियन्त्रण कार्यक्रमका सेवाहरुलाई विस्तार गर्न सहयोग गर्नु भएकोमा हार्दिक कृतज्ञता व्यक्त गर्दछु । साथै यस अभियानमा साथ दिने यस संस्थाका सदस्यहरु वर्तमान एवं पुर्व कर्मचारीहरुलाई पनि धन्यवाद व्यक्त गर्दछु ।

महेश अर्याल
अध्यक्ष
विजाम

संस्थाको परिचय

विद्यार्थी जागरण मञ्च (विजाम) (Student Awareness Forum -BIJAM) एक नाफा रहित विशुद्ध गैर सरकारी संस्था हो । २०५० सालमा एस. एल. सी. परिक्षा दिएर बसेका स्थानिय युवाहरुले आफ्नो फुर्सदको समयलाई सदुपयोग गर्ने अभिप्रायले अनौपचारिक रुपमा (तर्दथ समिति) समूह गठन गरी वीरगंज नगर क्षेत्रमा स्कुल स्तरिय क्रियाकलाप संचालन गरेका थिए । यो संस्था आफ्नो स्थापनाकाल देखि नै स्थानिय स्रोत साधनको परिचालन तथा समुदायको अगुवाईमा बाल बालिका, किशोर किशोरी, युवा माफ्क एच.आइ.भि र एड्स सम्बन्धि विभिन्न चेतनामुलक कार्यक्रमहरु संचालन गर्दै आईरहेको छ ।

संस्थाकोबारे संक्षिप्त जानकारी :

संस्थाको नाम	:-	विद्यार्थी जागरण मञ्च (विजाम),पर्स
संस्थाको मुख्य कार्यालय	:-	वीरगंज महानगरपालिका,वार्ड नं.८, पानीटकी
सम्पर्क टेलिफोन नं	:-	०५१-५२०५७६,
फ्याक्स नं	:-	०५१-५२९६३०
ई मेल	:-	info@bijam.org ,
Website	:-	www.bijam.org
सम्पर्क व्यक्तिको नाम	:-	महेश अर्याल, (अध्यक्ष)
	:-	president@bijam.org

संस्था दर्ता :

(क) जिल्ला प्रशासन कार्यालय, पर्स

दर्ता नं	:-	१६३/०५२
दर्ता मिति	:-	२०५२/०६/३०

(ख) समाज कल्याण परिषद्

आवद्धता नं	:-	३७६३/०५२
आवद्धता मिति	:-	२०५२/११/०९

(ग) गृह मन्त्रालय

दत्ता न :- २७

दत्ता मिति :- २०५६/०४/१७

(घ) आयकर कार्यालय

आय कर न :- ३०१६८३७३३

दत्ता मिति :- २०६१/०८/०८

अन्य संघ संस्थामा आवद्धता

(क) गैर सरकारी संस्था महासंघ, पर्सा

(ख) प्रजनन स्वास्थ्य समन्वय समिति, पर्सा

(ग) राष्ट्रिय क्षति न्यूनिकरण संजाल, काठमाण्डौ

(घ) नानगान, काठमाण्डौ

विजामको भूमिका

वि. स. २०५२ मा सृजना भएको यस संस्थाको नाम विद्यार्थी जागरण मञ्च (विजाम) र यसलाई अंग्रेजीमा **Student Awareness Forum (BIJAM)** भनिन्छ। विजाम २०५२/२०५३ मा जिल्ला प्रशासन कार्यालय, पर्सामा आवद्ध भएको हो (द. नं. १६३/०५२) र समाज कल्याण परिषदमा पनि यो संस्था आवद्ध छ (आ. नं. ३७६३/०५२) र PAN # ३०१६८३७३३ हो। विजामले विगत २८ वर्षदेखि मुख्य रूपमा समाजमा एच. आइ. भि. सम्बन्धि जनचेतना विभिन्न परियोजना मार्फत सञ्चालन गर्दै आइरहेको छ। जनसमुदाय माफ्न संचालित यी कार्यक्रमहरूले एच. आइ. भि. सम्बन्धि चेतनामूलक सूचना स्कुल, क्याम्पसका विद्यार्थीहरू, कारखानाका कामदारहरू, लागू औषध प्रयोगकर्ताहरू, महिला यौनकर्मीहरू, महिला यौनकर्मीका ग्राहकहरू तथा विभिन्न जोखिममा रहेका समूहहरूलाई दिदै आइरहेको छ। यो सूचना सम्बन्धि कार्यक्रमहरू वर्तमानका वर्षहरूमा अफ्नो जोखिम न्यूनिकरण, क्षति न्यूनिकरण, व्यवहार परिवर्तनमा गरिने सञ्चार, सफा सूई तथा सिरिन्जको प्रयोग, कण्डम वितरण, यौन रोग तथा लागू औषधको लागी प्रेषण एवम परामर्श सेवामा केन्द्रित भएको छ। विजाम आफ्नो क्षेत्रमा सबल समन्वय तथा एच. आइ. भि. विरुद्धको अभियानमा सहभागीतामूलक प्रयासको लागी चिनिन्छ। एच. आइ. भि. को मुद्दा प्रत्येक लक्षित समुदायको लागी विचार योग्य अवस्थामा पुगेको र संक्रमित तथा प्रभावितको हक अधिकार, सबल तथा सौहार्दपूर्ण वातावरण सिर्जनाको लागी वकालत गर्नु पनि मुख्य क्रियाकलापमा मध्ये एक पर्छ।

संस्था द्वारा निर्मित पञ्च वर्षिय योजनामा तपसिल बमोजिमका लक्ष्य हासिल गर्ने योजना छ।

आगामी ५ वर्षभित्र -

- एच.आइ.भी. संक्रमण पता लगाई ९५ प्रतिशतलाई एआरभीमा आवद्ध गराईने तथा एआरभीमा आवद्ध भएका ९५ प्रतिशतको भाईरल लोड सप्रेस्ड गराउनको लागि काम गरिने छ।
- एच. आइ. भि. संक्रमित तथा प्रभावितहरू माथी हुने गरेका वा हुन सक्ने लाञ्छना तथा भेदभाव कम हुनेछ।
- समाजमा रहेका जोखिम पूर्ण व्यवहारमा लागेकाहरूको व्यवहारमा परिवर्तन आउनेछ।
- समाजमा एच. आइ. भि. सम्बन्धि जनचेतना जगाईएको हुनेछ।
- समाजमा एच. आइ. भि. को क्षेत्रमा कार्य गर्ने स्थानिय सघ संस्था विच सबल समन्वय हुनेछ जसले गर्दा एच. आइ. भि. को समस्यालाई कम गर्न र संक्रमितको हक अधिकारकोलागी स्थानिय र राष्ट्रिय स्तरमा वकालतकोलागी साजलो हुने छ।

परिकल्पना

आपसि सहयोगबाट सिर्जित एउटा सुरक्षित, स्वस्थ र सफा वातावरण भएको आत्म निर्भर र समृद्ध समाजमा हामी विश्वास गर्दछौं, जसले समाजका सबै तप्काहरू विपेशगरी एच.आइ.भि भएका र यसबाट प्रभावित भएकाहरूमा जागरण ल्याउने, सहयोग गर्ने तथा हक अधिकारको रक्षा गर्ने काम गर्दछ।

ध्येय

विजाम नाफारहित एक गैर सरकारी सामाजिक संस्था हो । हाम्रो उद्देश्य सरकारी र गैर सरकारी संस्थाहरुको संजालद्वारा लक्षितवर्गको सहभागिता, साथी सचेतना र युवा परिचालनको माध्यमबाट एच.आई.भि.संक्रमणलाई रोकथाम गर्न, एच.आई.भि संक्रमित तथा प्रभावितहरुको हक अधिकारको लागि बकालत गर्न र एच.आई.भिको अत्यधिक जोखिममा रहेकाहरुलाई व्यवहार परिवर्तनका लागि सहयोग गर्नु हो । विजाम युवाहरु प्रति लक्षित भई उनीहरुको आवश्यकता अनुसार सीप, सुचना तथा स्रोतको व्यवस्थापनद्वारा उन्नत समाजको निर्माणमा सही निर्णय लिन सहयोग पुर्याउनु हो ।

लक्ष्य

विजाम वर्तमान स्वास्थ्य तथा शैक्षिक प्रणालीलाई अझ सबल बनाउन सामुदायिक अग्रसरताको प्रवर्द्धनको लागि काम गर्दछ । आफ्ना बानी व्यवहार तथा जीवनका कारण व्यहोनु परेको लाञ्छना तथा भेदभाव र समाजमा रहेका मिथ्य तथा भ्रमहरु न्यून गर्ने काम गर्दछ । स्वास्थ्य सम्बन्धमा विशेष गरी एच.आई.भि र एड्स बारे जानकारी र समझदारी विकास गर्नका लागि विभिन्न कार्यक्रम र सूचना तथा स्रोत केन्द्र मार्फत केन्द्रित हुने गरेको छ ।

मूल्य तथा मान्यता

- हामी समुदायको लागी समुदायको सहभागीतामा विश्वास राख्छौ ।
- संस्थामा जो कार्य गर्छन र जो संस्थाको कार्यबाट प्रभावित हुनेवाला हो सम्पूर्णको अधिकार, हामी आफ्नो पृष्ठभूमि, संस्कृति तथा परम्परालाई कदर गर्दै सो अनुरूप कार्य गर्ने छौ ।
- हाम्रो कार्य गराईलाई उच्चस्तरीय मापन दिने खालको कार्य गर्नेछौ ।
- लागू औषध रोकथाम सम्बन्धि प्रचार प्रसार कार्यक्रम गर्ने छौ ।
- एच.आई.भि र एड्स तथा यौनरोग सम्बन्धि जनचेतन तथा क्षति न्युनिकरण कार्यक्रम गर्ने तथा स्वयंसेवी कार्यक्रम मार्फत युवा विकाश कार्यक्रम गर्नु ।
- स्वास्थ्य, शिक्षा तथा अन्य सामाजिक कियाकलाप गर्नु ।

परियोजना कार्यान्वयन

संस्थागत तथा परियोजनाका कार्यहरुलाई प्रचलित नियमानुसार संचालन गर्नको लागि विजामले विभिन्न समितहरु तथा निति नियमहरु बनाई लागू गरेको छ ।

समितिहरु

(क)व्यवस्थापन समिति

संस्था तथा परियोजनामा आइपर्ने विभिन्न कामहरु तथा समस्यालाई प्रचलित नियमानुसार व्यवस्थापन गर्न वित्त तथा प्रशासनका सम्पूर्ण कर्मचारी साथै परियोजना प्रमुख सहित परियोजना निर्देशकको नेतृत्वमा व्यवस्थापन समितिको गठन गरिएको छ ।

(ख) पदपूर्ति समिति

संस्था तथा परियोजनामा आवश्यक पर्ने कर्मचारीहरूको छनोट, सरुवा, बढुवा तथा अवकासको लागि पदपूर्ति समितिको गठन गरिएको छ ।

(ग) खरिद तथा जिन्सी समिति

संस्था तथा परियोजनामा आवश्यक पर्ने सर सामानहरू नियमानुसार खरिदको सिफारिस गर्न खरिद तथा जिन्सी समितिको गठन गरिएको छ ।

निति तथा निर्देशिकाहरू

(क) कर्मचारी निर्देशिका

कर्मचारीहरूको छनोट, सरुवा, बढुवा, अवकास, सेवा, सुविधा, दण्ड, जाँरवाना आदिको व्यवस्था गर्न कर्मचारी निर्देशिका लागु गरिएको छ ।

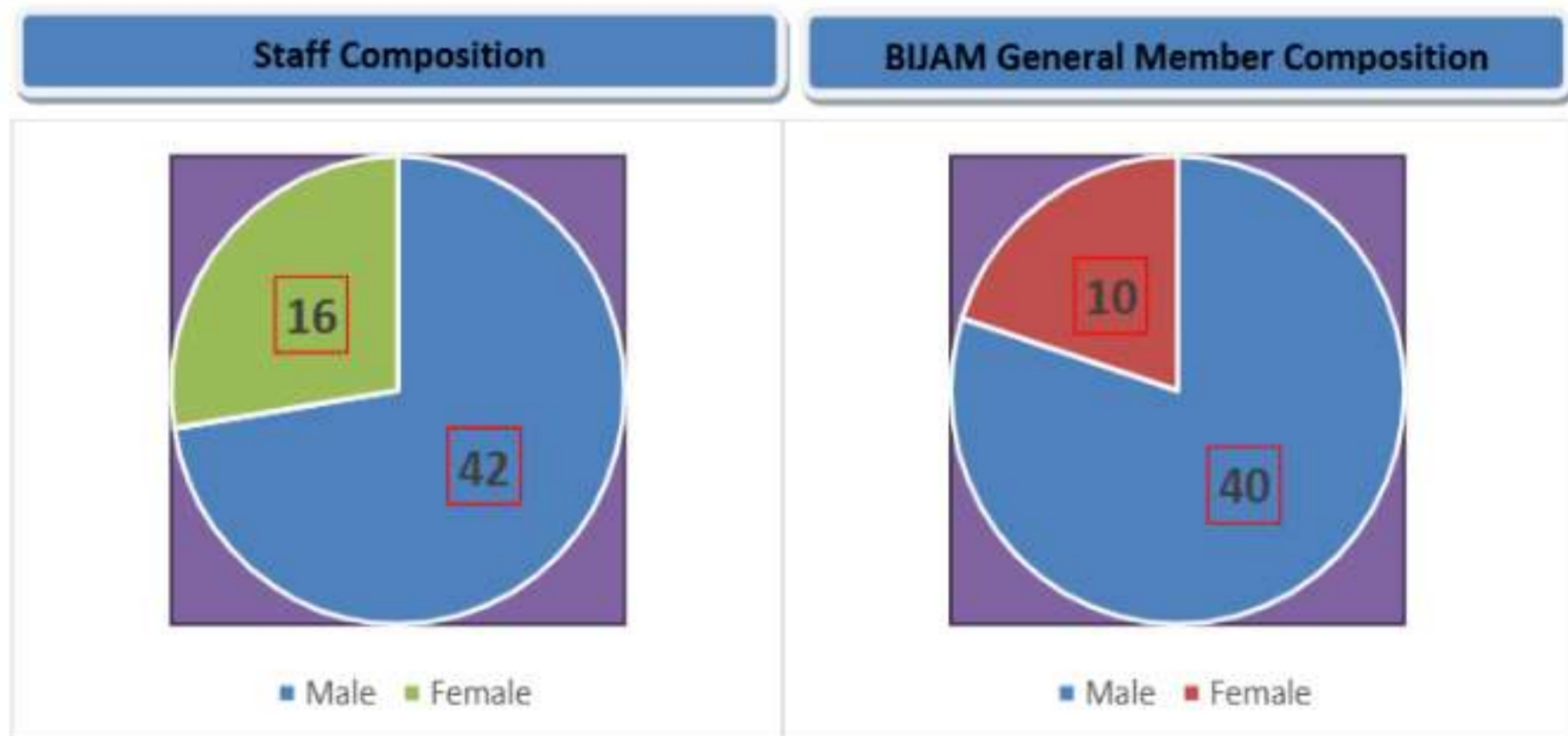
(ख) लेखा निर्देशिका

प्रचलित नियम तथा कानून बमोजिम आर्थिक अभिलेख राख्न लेखा निर्देशिका लागु गरिएको छ ।

(ग) आर्थिक निर्देशिका

प्रचलित नियम तथा कानून बमोजिम आर्थिक काराबार गर्न आर्थिक निर्देशिका लागु गरिएको छ ।

विजामका कर्मचारीहरू तथा सदस्यहरूको विवरणः

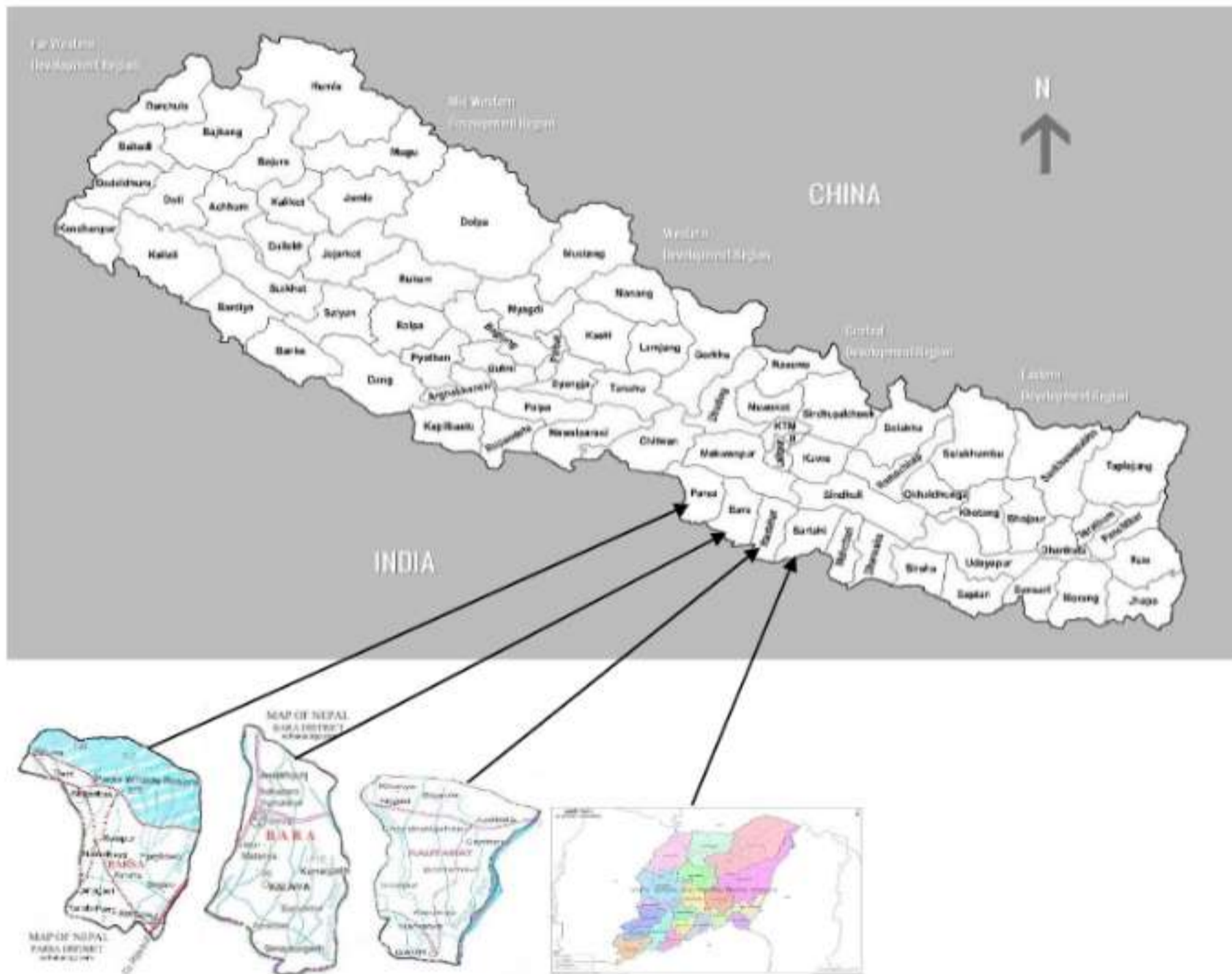

विजामद्वारा संचालित विभिन्न परियोजनाहरु

परियोजना १

कार्यक्रमको नाम : सुईबाट लागु पदार्थहरुको लागि एचआईभि एण्ड एड्स कार्यक्रम

कार्यक्षेत्र :

पर्सा जिल्ला

वीरगञ्ज महामहानगरपालिका आधार मानी वारिपरीका विन्दवासनी गाउँपालिक, पर्सागढी नगरपालिका, पकाहमैनपुर गाउँपालिक र पोखरिया नगरपालिकाहरुमा यो कार्यक्रम संचालित छ । पर्सा जिल्लाको हकमा १ डि.आई.सि.१ एक्सचेन्ज सेन्टर १ मौखिक प्रतिस्थापन केन्द्र संचालित छ साथै यस जिल्लामा ९ जना सामुदायिक कार्यकर्ता कार्य क्षेत्रमा परिचालित छन् । ती कार्यकर्ताहरुले सम्भावित सुईबाट लागुपदार्थ प्रयोग गर्ने समुदायको पहिचान गरी क्षात न्यूनिकरणको मुल सिद्धान्त अनुसार विभिन्न शिक्षा प्रदान गर्दै आएका छन् । जो समुदाय सुईबाट लागुपदार्थ प्रयोग गर्छन् ती समुदायलाई सुईको

प्रयोगबाट हुने विभिन्न हानिहरूको बारेमा जानकारी दिइ सुईको प्रयोगमा निरुत्साहित गर्न सहयोग गर्ने गर्दै आएका छन् । जो समुदाय सुइको प्रयोग गर्नेपर्ने अवस्थामा छन् तिनीहरूलाई नयाँ सुई उपलब्ध गराई पुरानो सुई फिर्ता लिन्छन । साथै क्षति न्यानिकरणको लागि आवश्यक परामर्शका साथै अन्य सामग्रीहरू जस्तै स्वाब, कण्डमहरू पनि वितरण गर्छन् ।

बारा जिल्ला

कलैया नगरपालिकालाई आधार मानी वारपरीका महागढीमाई र सिम्रोनगढ नगरपालिका, त्यसैगरी जितपुरासमरा उपमहानगरपालिकालाई आधारमानी निजगढ नगरपालिका, कोल्हवी नगरपालिका, परवानीपुर गाउँपालिकामा यो कार्यक्रम संचालित छ । बारा जिल्लाको हकमा १ डि.आई.सि.संचालित छ साथै यस जिल्लामा ५ जना सामुदायिक कार्यकर्ता कार्य क्षेत्रमा परिचालित छन् । ती कार्यकर्ताहरूले सम्भावित सुईबाट लागुपदार्थ प्रयोग गर्ने समुदायको पहिचान गरी क्षति न्युनिकरणको मुल सिद्धान्त अनुसार विभिन्न शिक्षा प्रदान गर्दै आएका छन् । जो समुदाय सुइबाट लागुपदार्थ प्रयोग गर्छन् ती समुदायलाई सुईको प्रयोगबाट हुने विभिन्न हानिहरूको बारेमा जानकारी दिइ सुईको प्रयोगमा निरुत्साहित गर्न सहयोग गर्ने गर्दै आएका छन् । जो समुदाय सुइको प्रयोग गर्नेपर्ने अवस्थामा छन् तिनीहरूलाई नयाँ सुई उपलब्ध गराई पुरानो सुई फिर्ता लिन्छन । साथै क्षति न्यानिकरणको लागि आवश्यक परामर्शका साथै अन्य सामग्रीहरू जस्तै स्वाब, कण्डमहरू पनि वितरण गर्छन् ।

रौतहट जिल्ला

गौर नगरपालिकालाई आधार मानी वरीपरिका राजदेवी नगरपालिका, यमुनामाई गाउँपालिका र दुर्गाभगवती गाउँपालिका साथै चन्द्रपुर नगरपालिकालाई आधार मानी गुजरा नगरपालिका यो कार्यक्रम संचालित छ । रौतहट जिल्लाको हकमा चन्द्रपुरमा १ डि.आई.सि.गौरमा १ एक्सचेन्ज सेन्टर संचालित छन् साथै यस जिल्लामा ५ जना सामुदायिक कार्यकर्ता कार्य क्षेत्रमा परिचालित छन् । ती कार्यकर्ताहरूले सम्भावित सुईबाट लागु पदार्थ प्रयोग गर्ने समुदायको पहिचान गरी क्षति न्यानिकरणको मुल सिद्धान्त अनुसार विभिन्न शिक्षा प्रदान गर्दै आएका छन् । जो समुदाय सुइबाट लागुपदार्थ प्रयोग गर्छन् ती समुदायलाई सुईको प्रयोगबाट हुने विभिन्न हानिहरूको बारेमा जानकारी दिइ सुईको प्रयोगमा निरुत्साहित गर्न सहयोग गर्ने गर्दै आएका छन् । जो समुदाय सुइको प्रयोग गर्नेपर्ने अवस्थामा छन् तिनीहरूलाई नयाँ सुई उपलब्ध गराई पुरानो सुई फिर्ता लिन्छन । साथै क्षति न्यानिकरणको लागि आवश्यक परामर्शका साथै अन्य सामग्रीहरू जस्तै स्वाब, कण्डमहरू पनि वितरण गर्छन् ।

सर्लाही जिल्ला

लालबन्दी नगरपालिकालाई आधार मानी ईश्वरपुर, हरिपुर, हरिवन, बाग्मती, बरहथवा नगरपालिका र साथै बसवारिया र धनकौल गाउँपालिका । यसैगरी मलंगवा नगरपालिकालाई आधार मानी ब्रह्मपुरी, कौडेना, विष्णु, चक्रघडा, पर्सा, चन्द्रनगर गाउँपालिकाहरू साथै कावलासी, गोडैता र हरिपुरा नगरपालिकाहरूमा यो कार्यक्रम संचालित छ । सर्लाही जिल्लाको हकमा लालबन्दीमा १ डि.आई.सि.मलंगवामा १ एक्सचेन्ज सेन्टर संचालित छ साथै यस जिल्लामा ६ जना सामुदायिक कार्यकर्ता कार्य क्षेत्रमा परिचालित छन् । ती कार्यकर्ताहरूले सम्भावित सुईबाट लागुपदार्थ प्रयोग गर्ने समुदायको पहिचान गरी क्षति न्युनिकरणको मुल सिद्धान्त अनुसार विभिन्न शिक्षा प्रदान गर्दै आएका छन् । जो समुदाय सुइबाट लागुपदार्थ प्रयोग गर्छन् ती समुदायलाई सुईको प्रयोगबाट हुने विभिन्न हानिहरूको बारेमा जानकारी दिइ सुईको प्रयोगमा निरुत्साहित गर्न सहयोग गर्ने गर्दै आएका छन् । जो समुदाय सुइको प्रयोग गर्नेपर्ने अवस्थामा छन् तिनीहरूलाई नयाँ सुई उपलब्ध गराई पुरानो सुई फिर्ता लिन्छन । साथै क्षति न्यानिकरणको लागि आवश्यक परामर्शका साथै अन्य सामग्रीहरू जस्तै स्वाब, कण्डमहरू पनि वितरण गर्छन् ।

लक्षित समुदाय :

- सुइ सिरिन्जवाट लागु पदार्थ प्रयोग गर्ने व्यक्ति तथा तिनका परिवारहरु र ओपियोड प्रयोगकर्ताहरु ।
- प्रहरी तथा विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरु
- एचआईभीको जोखिममा रहेका अन्य समुदायहरु

उद्देश्य:

- क्षति न्युनिकरणको उपयुक्त माध्यमद्वारा PWIDs लाई सुरक्षित व्यवहार अवलम्बन गर्नको लागि अभिप्रेरित गर्ने ।
- एच.आई.भि. परिक्षण सेवाको साथै यौन रोगको उपचारमा लक्षित वर्गको सरल पहुँचमा वृद्धि गर्ने ।
- HIV तथा AIDS नियन्त्रणको लागि स्थानिय स्तरमा विभिन्न सरकारी तथा गैर सरकारी सघ सस्थाहरुसँगको समन्वय र सहकार्यमा उनीहरुको क्षमता अभिवृद्धिको लागि काम गर्ने ।

कृयाकलाप:

- साथी शिक्षकको परिचालनद्वारा समाजमा लुकेर बसेका लागु पदार्थ प्रयोगकर्ताहरुको पहिचान गरी सेवा विस्तार गर्ने ।
- लागु पदार्थ प्रयोगकर्ताहरुसँग सुसम्बन्ध विस्तार गर्दै उनिहरुको जोखिमपूर्ण व्यवहारको विश्लेषण गर्ने ।
- लागु पदार्थ प्रयोगकर्ताहरुलाई उनीहरु कै स्थानमा गई जोखिमपूर्ण व्यवहार (साफा सुई को प्रयोग तथा असुरक्षित यौन सम्पर्क) नगर्न प्रोत्साहन गर्ने, त्यसका लागि आवश्यक शिक्षा, सूचना तथा संचार सामाग्रीहरु उपलब्ध गराउने ।
- लक्षित वर्गलाई यौन रोग, एच.आई.भी तथा अन्य रगत जन्य संक्रमणबाट तत्काल बचाउनको लागि उनीहरुको आवश्यकता अनुसार नयाँ सुई सिरिन्ज तथा कण्डम उपलब्ध गराउने ।
- लामो समयदेखि लागुपदार्थको लतमा परेकाहरुलाई उपचारका लागि प्रोत्साहित गर्ने तथा पुनर्स्थापना केन्द्रसम्मको पहुँच बढाउने ।
- लागु पदार्थ प्रयोगकर्ताहरुलाई स्वास्थ्य तथा खानपानमा ध्यान दिन प्रोत्साहन गर्ने, परामर्श सेवा उपलब्ध गराउने ।
- डि.आई.सी. तथा इ.सि.को माध्यमबाट लागुपदार्थ प्रयोगकर्ताहरुलाई तत्कालै आवश्यक परेका प्राथमिक स्वास्थ्य सेवाहरु उपलब्ध गराउने तथा आवश्यक परेमा अस्पताल रिफरल गरी उपचार गर्ने ।
- एक पटक प्रयोग भैसकेको सुई सिरिन्ज पुनः प्रयोग नगरुन भन्ने अभिप्रायले प्रयोग भैसकेको सुई सिरिन्ज डि.आई.सी.मा फिर्ता ल्याउन प्रोत्साहन गर्ने, आउटरिच तथा निर्यात भेटघाट द्वारा त्यस्ता सुई सिरिन्ज संकलन गरी उचित व्यवस्थापन गर्ने ।
- लक्षित वर्गको जोखिमपूर्ण व्यवहारको विश्लेषण गरि एच.आई.भि. परिक्षण (CLT) वा एचआईभी स्वोक्षक परिक्षण (Self Test) सेवाका प्रदान गर्ने ।
- समाजिक सर्हाजकरण तथा कार्यक्रमको प्रचार, प्रसार र प्रवर्द्धनको लागि दिवसीय कार्यक्रम मार्फत जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने ।

मुख्यक्रियाकलापहरू :

आउटरिच:

- सुई सिरिन्ज साटासाट कार्यक्रम
- व्यावहार परिवर्तन शिक्षा कार्यक्रम
- सुचना, शिक्षा तथा संचार सामग्री वितरण कार्यक्रम
- कण्डम वितरण कार्यक्रम
- एचआईभि परिक्षण तथा प्रेषण कार्यक्रम
- रिहाव प्रेषण कार्यक्रम
- साथी शिक्षक परिचालन कार्यक्रम

CLT कार्यक्रम:

- स्वैक्षिक एच आइ भि रगत परिक्षण
- गोप्य परिक्षण रिपोर्ट वितरण
- यौन रोग उपचार र औषधी वितरण
- कण्डम वितरण कार्यक्रम
- सामुदायिक हेरचाह केन्द्र प्रेषण कार्यक्रम
- सुचना, शिक्षा तथा संचार सामग्री वितरण कार्यक्रम

डि.आई सि तथा एक्सचेन्ज सेन्टर संचालन

- सुई सिरिन्ज साटासाट कार्यक्रम
- व्यावहार परिवर्तन शिक्षा कार्यक्रम
- सुचना, शिक्षा तथा संचार सामग्री वितरण कार्यक्रम
- कण्डम वितरण कार्यक्रम
- एचआईभि परिक्षण तथा प्रेषण कार्यक्रम
- प्राथमिक उपचार सेवा
- मनोरञ्जन तथा आरामगृह

मौखिक प्रतिस्थापन पद्धति

सुईबाट लागु पदार्थको प्रयोग गर्दा यदि साभ्ना सुईको प्रयोग भएमा एचआईभि तथा अन्य रगतजन्य संक्रमण हुन सक्ने सम्भावना त छदैं छ तापनि सुईको प्रयोगबाट एब्सि हुने, नशा सुक्ने, घाउ चौटपटक लाग्ने सम्भावना पनि निकै छ अतः सुईबाट लिने लागु पदार्थलाई मौखिक सेवन गर्ने पदार्थको रूपमा सेवन गर्न लगाएमा उक्त क्षति कम गर्न सकिने भएकोले विजामले नेपाल सरकारको गृह मन्त्रालय तथा नारायण अस्पतालसंगको साभ्नेदारीमा मौखिक प्रतिस्थापन सेवा पनि संचालन

गर्भे आएको छ यस वर्षको अन्तिम माहना (डिसेम्बर २०२२) मा ४२ जनाले नियमित औषधि लिइरहेका छन् भने ३९५ जनाको दर्ता भैसकेको छ ।

।

उपलब्धी

- क्षति न्युनिकरणकार्यक्रमले गर्दा लागुपदार्थ प्रयोगकर्तामा एच.आई.भि. तथा यौनरोग संक्रमणमा कमी आएको ।
- सूचना, शिक्षा तथा संचार सामग्री वितरण कार्यक्रमले गर्दा स्वैक्षक परामर्श र स्वैक्षक एच. आइ. भि. रगत परिक्षण गराउन आउने संख्यामा बढोतरी क्रमशः हुदै गएको ।
- एच.आई.भि. संक्रामितहरूको लागी सकारात्मक रोकथाम र उपचार तथा ए.आर.भि. निरन्तरता, उपचार, पोषण तथा पि.एम.टि.सि.टी. कार्यक्रमले गर्दा संक्रामित तथा तिनका परीवारका लागी भरपर्दो तथा स्वास्थ्य मुलक लगायत अवसरवादी सङ्क्रमणमा कमी आएको ।
- यस वर्ष पर्सा १३६७ जना, बारा १२५६ जना, रौतहट ७९३ जना र सर्लाही ११०० जना सुईबाट लागु पदार्थ सेवनकर्ताहरूलाई क्षति न्युनिकरण कार्यक्रम मार्फत भेटघाट गरी क्षति न्युनिकरणका सेवा प्रदान गरिएको छ ।
- त्यसैगरी पर्सा १६९१६२ वटा, बारा १५२४७१ वटा, रौतहट ९९०३२ वटा र सर्लाही १४४२०९ वटा सिरिन्ज वितरण गरी सिरिन्ज साटासाट गर्ने वातावरण न्युनिकरण गरिएको छ ।
- त्यसैगरी पर्सा ११७५६५ वटा, बारा १००५५६ वटा, रौतहट ६३७३० वटा र सर्लाही ११५४०९ वटा सिरिन्ज फिर्ता लिइएको छ ।
- समुदायमा आधारित एचआईभि परिक्षण अन्तर्गत यस वर्ष जम्मा ४२३५ जना सुईबाट लागु पदार्थ सेवनकर्ताहरूको एचआईभि परिक्षण गरिएकोका सबै जनामा एचआईभि परिक्षण नकारात्मक आएको (पर्सा १३५५ जनामा, बारा १०६४ जनामा, रौतहट ७७२ जना र सर्लाही १०४५ जनामा एचआईभि परिक्षण गरिएको छ) ।
- समुदायमा आधारित एचआईभि परिक्षण अन्तर्गत यस वर्ष जम्मा १२५ अन्य समुदायमा एचआईभि परिक्षण गरिएकोका ७ जनामा एचआईभि परिक्षण सकारात्मक आएकोले एआरभि सेवामा पहुँच गरिएको (पर्सा १०६ जनामा २, बारा ३ जनामा ०, सर्लाहीमा ८ जनामा ३ र रौतहटमा ८ जनामा २) छ ।
- समुदायमा आधारित एचआईभि परिक्षण अन्तर्गत यस वर्ष जम्मा १२ Index case मा एचआईभि परिक्षण गरिएकोका ४ जनामा एचआईभि परिक्षण सकारात्मक आएकोले एआरभि सेवामा पहुँच गरिएको (पर्सा ७ जनामा २, सर्लाहीमा ३ जनामा २ र रौतहटमा २ जनामा ०) छ ।
- यस वर्षमा ११ जनामा एचआईभि परिक्षण सकारात्मक आएकोले एआरभि सेवामा पहुँच गरिएको (पर्सा ४ जना, बारा ०, जना सर्लाहीमा ५ जना र रौतहटमा २ जना) छ ।
- कण्डम वितरणमा पर्सा ८६८४८ वटा , बारा ७०३७७ वटा, रौतहटमा ४५१९१ वटा र सर्लाही ५९४९८ वटा कण्डम वितरण गरी असुरक्षित यौन व्यवहार हुने वातावरण न्युनिकरण गरिएको छ ।
- पर्सा जिल्लामा संचालित मौखिक प्रतिस्थापन सेवामा यस वर्षको अन्त्य सम्ममा ३९५ जना दर्ता भई सकेका छन् भने यो वर्षको अन्त्य सम्ममा ४२ जनाले नियमित ओएसटि सेवा लिइरहेका छन् ।

चुनौती

- विजामवाट संचालित क्षति न्युनिकरण कार्यक्रमको चार वटै जिल्लामा DIC संचालनमा छन् । शुरुमा यसलाई सानो क्लिनिकको रूपमा संचालन गरीएको थियो तर कालान्तरमा सबै सेवाहरू घट्दै गयो साथै यो एउटा एक्सचेन्ज सन्टरको रूपमा संचालित हुँदै आएको छ ।
- सानातिना खालका एब्सस केसहरू त स्थानिय स्तरबाट नै समाधान हुँदै आएकोमा ठुला एब्सस केसको हकमा यस प्रदेशमा सुविधा नभएकोले साँघव राजधानी प्रेषण गर्ने हुँदा उपचार खर्च ब्यहोर्न काँठन हुँदै आएको छ ।
- यस वर्षदेखि संचालनमा आएको ONHIS पनि समय समयमा नचल्दा नियमित इन्ट्रीमा समस्या परेको छ र साथै फिल्डमा कार्यरत कर्मचारी पनि प्राविधिक नहुँदा नियमित काम प्रभावित हुने गरेको छ ।
- सेवार्थीले आफु पाँहले नै संक्रामित भएको कुरा लुकाएर एचआइभी जाँच गराउने अनि कन्फर्मेटभ जाँच गराउन जादा पो उ पाँहले नै संक्रामित रहेको खुल्ने भएकोमा एकातिर किटको नोक्सानी र अर्कोतिर समयको बर्बाद पनि हुँदै आएको छ ।
- OST को हकमा सर्भिस साईट एकै ठाउँमा रहेकोमा टाढा टाढाका सेवार्थीहरूको नियमित औषधि सेवनमा काँठनाई भएको छ ।

सुझावः

- सबै जिल्लाको DIC सेन्टरहरूलाई सानो क्लिनिकको रूपमा विस्तार गरी अन्य सुविधाहरू पनि थप्न सकेमा सेवार्थीको संख्यामा वृद्धि तथा नियमितता मा पनि वृद्धि हुने थियो ।
- DIC सेन्टरलाई सानो क्लिनिकका रूपमा विस्तार गर्दा धेरै जसो सानातिना केसलाई पनि अस्पतालमा रिफर गर्नुपर्ने अवस्थालाई कम गर्न सकिन्छ साथै प्राथमिक स्तरका सेवाहरू पनि तुरुन्त प्रदान गर्न सकिन्छ ।
- ONHIS Entry को हकमा जति सक्दा चाँडै नै नियमित गर्न सकेमा काममा छरितोपन आउन सक्थ्यो ।
- फिल्डका कर्मचारहरू कोचिङ्गको भरमा CLT गर्दै आएका छन् उनीहरूले एचआइभी Pre-test तथा Post Test Counseling को तालिम पाएका छैनन् र त्यसैले उनीहरूलाई सो तालिम प्रदान गर्न सकेमा सेवार्थीको Screening गर्न सक्षम भई समय तथा किटको नोक्सानी कम गर्न सकिन्छ ।
- OST को हकमा शाखा विस्तार गर्न सकेमा सेवार्थीको संख्या बढाउन सकिन्छ ।

परियोजना २

कार्यक्रमको नाम : एफएचआई ३६० ईपिक नेपाल परियोजना

एचआईभीको संक्रमण खास गरेर असुरक्षित यौन सम्पर्क र सूईद्वारा लागूपदार्थ प्रयोगको माध्यमबाट बढी सरेको पाइएको छ । यौन रोग तथा एचआईभीको जोखिममा बाँधे यौनकर्मीहरु, लागूपदार्थ प्रयोगकर्ता, यौन कर्मीका ग्राहकहरु, पुरुष समालोचकहरु तथा तेस्रो लिङ्गीहरु रहेको पाइन्छ । एफएचआई ३६०, ईपिक नेपाल द्वारा विभिन्न सरकारी तथा गैर सरकारी संघ संस्था मार्फत नेपालमा यौनरोग र एचआईभी सर्न सक्ने उच्च जोखिममा रहेका ब्याक्त तथा समूहको जोखिम न्यूनिकरण गरी सकारात्मक व्यवहार परिवर्तन गर्न र निरन्तरता दिनकालागी विभिन्न कार्यक्रमहरु सञ्चालन हुदै आएको छ । उच्च जोखिममा रहेका समूह, महिला यौनकर्मी, यौनकर्मीका ग्राहक माफ एचआईभी रोकथाम कार्यक्रम, यौन रोग जाँच तथा उपचार देखि परामर्श एवं जाँच पश्चात पत्ता लागेका एचआईभी संक्रामितहरुकालागी अवसरवादि संक्रमणको जाँच तथा उपचार सेवाहरु यस परियोजना अन्तर्गत प्रदान गरीदै आएको छ । साथै महिला यौनकर्मीहरुलाई एचआईभी संक्रमणबाट रोकथामकोलागि प्रेप सेवा पनि नि:शुल्क उपलब्ध गराउदै आएको छ ।

कार्य क्षेत्र तथा लक्षितवर्ग

पर्सा जिल्लाको सम्पूर्ण नगरपालिका तथा गाउँपालिकाहरु

लाक्षितवर्ग: महिला यौनकर्मी, महिलायौनकर्मीका ग्राहक, एचआईभीको जोखिममा रहेका अन्य समूहहरु तथा एच.आई.भी संक्रामितहरु

उद्देश्य

- एच.आई.भी को संक्रमण दर घटाउनु ।
- यौन रोगको उपचारको खोजीमा बृद्धि ल्याउनु ।
- यौन रोगको जाँच तथा गुणस्तरीय उपचार सेवाप्रदान गर्नु ।
- एच.आई.भी परामर्श एवं जाँच सेवा (स्वकृती लिइ जाँचपूर्वको परामर्श, जाँच र जाँच पश्चातको परामर्श) उपलब्ध गराउनु
- एच.आई.भी संक्रामितहरुलाई स्वस्थ जिवनयापनको लागी उपयोगी सेवा को साथै प्रेषण सेवा उपलब्ध गराउनु ।
- एच.आई.भी संक्रामितहरुको क्षमता अभिवृद्धि गर्नु । एच.आई.भी परिक्षणलाई लाक्षितवर्ग माफ सर्वसुलभ बनाउनु र उनीहरुको पहुँच बढाउनु ।
- महिला यौनकर्मीलाई प्रेप कार्यक्रममा आवद्ध गराई एचआईभी संक्रमण हुनबाट बचाउनु ।
- एचआईभी संक्रामितहरुलाई सामुदायिक कार्यक्रमको माध्यमबाट ART adherence तथा viral load सम्बन्धि जनचेतनामा अभिवृद्धि गर्नु ।
- समुदाय, स्वास्थ्य क्षेत्र तथा कार्यस्थलमा हुने लाञ्छना तथा भेदभाव कम गर्न तालिम, गोप्य, बकालत जस्ता कार्यक्रम संचालन गर्नु ।

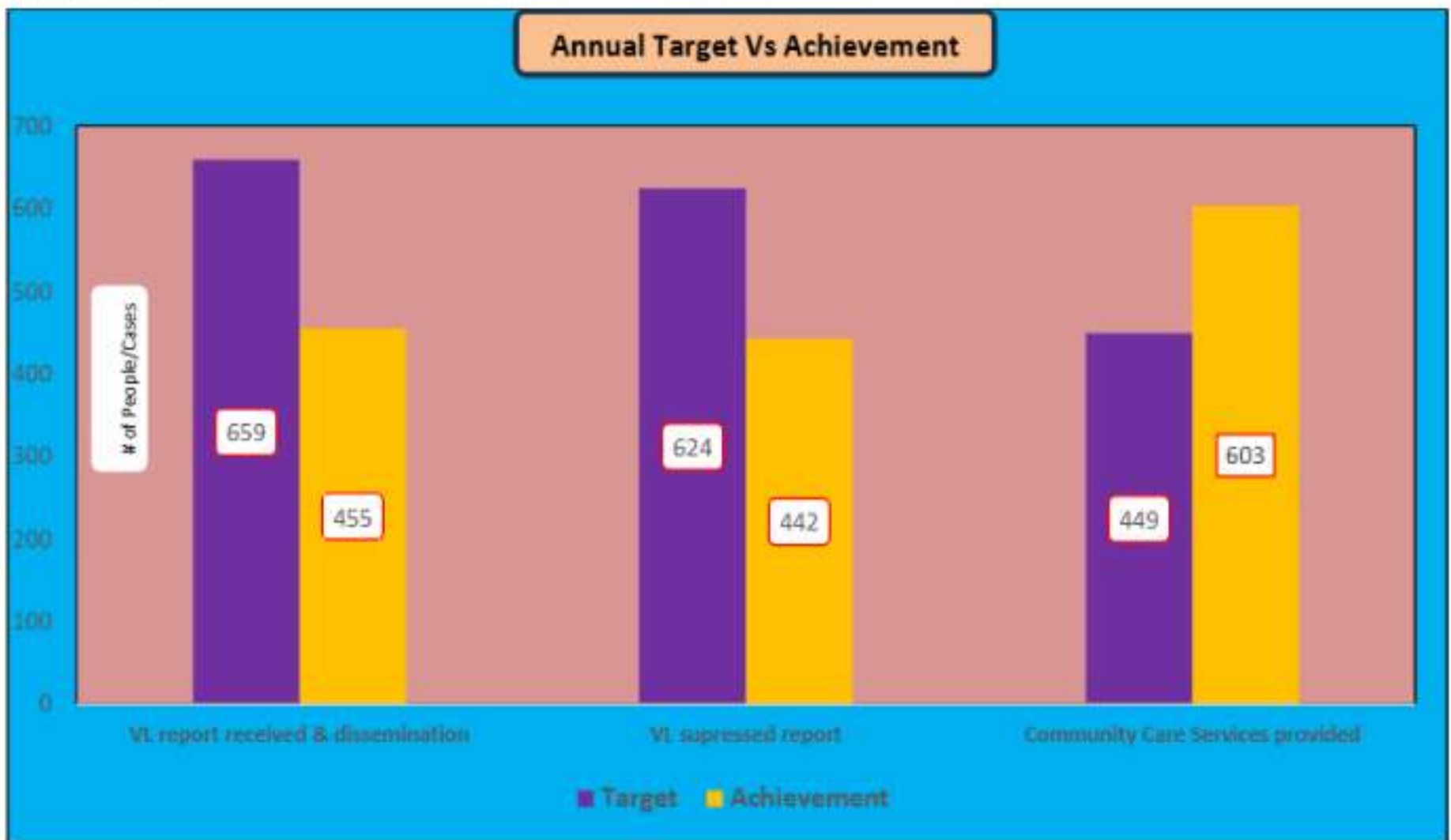
क्रियाकलाप

- कर्मचारी तथा लाभित समूदायको क्षमता अभिवृद्धि
- एच.आइ.भी. रोकथामको लागी
  - आउटरिच (घरदैलो)
  - प्रेषण कार्यक्रम
  - कण्डम वितरण
  - ड्रप इन सेन्टर
- सीटी क्लिनिक कार्यक्रम अर्न्तगत संचालित मुख्य मुख्य क्रियाकलाप
  - यौन रोग जाँच तथा उपचार
  - एच.आइ.भी. सम्बन्धी परामर्श तथा जाँच सेवा
  - माहिला यौनकर्मीकोलागि प्रेप सेवा
  - माहिला यौनकर्मीलाई जनचेतना कार्यक्रम
  - एच.आइ.भी संक्रामितहरुका लागी परामर्श सेवा
- समन्वय, सञ्जाल तथा बकालतलाई सबलीकरण गर्ने कार्यक्रम अर्न्तगत संचालित मुख्य मुख्य क्रियाकलापहरु
  - लाभितवर्ग माभजनचेतना मुलक तालिम गोष्ठी
  - लाञ्छना तथा भेदभाव न्यूनिकरण तालिम
  - स्थानिय सघ संस्थाहरु विच समन्वयात्क बैठक संचालन
  - विशेष दिवस समारोह आयोजना गर्ने तथा मनाउने (Condom Day, World AIDS Day, International AIDS Candle Light day)

उपलब्धिहरूः

उपलब्धिहरूः

वार्षिक अन्य कार्यक्रमहरू:

S.N	Name of Events	No. of events conducted
1	Support Group Meeting	12
2	Creative Events	16
3	Stigma & Discrimination Reduction Training	5
4	Monthly meeting with ART centre	12
5	Coordination meeting with Stakeholders	4
6	Monitoring visits from HO/Local Government Body/ART counselor & Clinicians	12
7	National International day celebration	4
8	Monthly meeting with Provincial Coordinator	12
9	Monthly performance review meeting	12

चुनौती

- विजामद्वारा संचालित सिटि क्लिनिकमा यौन रोग उपचारको लागि चाहिने औषधि उपलब्ध नहुदा यौन रोग निदानमा समस्या आईरहेको छ ।
- महिला यौनकर्मी सेवाग्राहीहरूमा शिक्षाको कमी तथा मोबाईल हुने भएकोले प्रेप निरन्तरतामा समस्या आईरहेको छ ।
- विजामद्वारा संचालित सिटि क्लिनिकमा HIV Confirmation Test नहुदा HIV Reactive आएका सेवाग्राहीहरू भाग्न सक्ने वा Confirmatory Test को लागि नआउन सक्ने हुन्छन ।
- एचआईभी संक्रामितहरू विरामी परी उपचार गराउन आउदा डाक्टरको प्रेस्कृप्सन अनुसारका अधिकांश औषधिहरू विमा अन्तरगतको नारायणी अस्पतालमा उपलब्ध हुन सकिरहेको छैन ।
- कात्तपय एचआईभी संक्रामितहरू ARV को महत्वलाई बेवास्ता गर्दै ARV छोड्ने गरेका छन् ।
- महिला यौनकर्मीहरू सिटि क्लिनिकमा के नै पाईन्छर कण्डम बाहेक भनेर सांजलै आउन मान्दैनन् ।
- समय समयमा प्रहरीको रेड पर्दा महिला यौनकर्मीहरू हराउने, डरले सिटि क्लिनिकमा नआउने हुदा उनीहरूमा एचआईभीको जोखिम बढ्छ साथै प्रेप खाइरहेकाहरू डिसान्टिन्यु पनि हुने गरेका छन् ।
- Community Care services दिन एचआईभी संक्रामितको घरदैलोमा जादा हामीले शिक्षा तथा काउन्सिलिङ मात्र प्रदान गर्ने गरेको तर उनीहरूले आर्थिक तथा भौतिक सहयोगको आश गरीरहेका हुन्छन ।

सुझाव:

- यौन रोगको औषधि उपलब्धताकोलागि इपिक नेपाल, स्वास्थ्य कार्यालय तथा विरगंज महानगरपालिका सग समन्वय गर्नु पर्ने ।
- प्रेपमा आवद्ध रहेका महिला यौनकर्मीहरूलाई राम्ररी काउन्सिलिङ गर्नु पर्ने तथा माईग्रेन्ट भएकाहरूको ठेगाना पता लगाई सम्बन्धित जिल्लामा रहेका इपिक परियोजनासग समन्वय गराउनु पर्ने ।
- सिटि क्लिनिकमा Confirmatory Test को लागि पहल गर्नु पर्ने ।
- नारायणी अस्पतालमा डाक्टरको प्रेस्कृप्सन अनुसारको औषधि उपलब्धताकोलागि नारायणी अस्पतालसग समन्वय गर्नु पर्ने ।

- ART शुरु गर्दा नयाँ एचआइभी संक्रमितहरूलाई राम्ररी काउन्सलिंग गर्नु पर्ने तथा 180 days package अनुसार कार्य गर्नु पर्ने ।
- सिटि क्लिनिकमा कण्डम मात्र नभई विभिन्न खाले शिक्षा, रेफरल पनि हुने गरेको तथा त्यसबाट हुने फाइदाहरूको बारेमा पनि जानकारी गराउनु पर्छ ।
- प्रहरी संग समन्वय गरी रेड गर्दा माहला यौनकर्मीहरूमा पर्ने सक्ने समस्या विषयमा छलफल गर्नु पर्ने ।
- Community Care Services दिन जाँदा आफ्नो लिमिटेशनको बारेमा बताउने तथा PLHIVs को लागि अन्य संघसंस्थाबाट उपलब्ध सेवाहरूको बारेमा पनि जानकारी गराई Linkup गराई दिनु पर्ने हुन्छ ।

आ.ब. को जम्मा आय ब्यय विवरण.

जम्मा वार्षिक आय : ३,०४,२०,४०९/९९

जम्मा वार्षिक खर्च : ३,०४,२६,७९७/३६

कार्यक्रमका केही भलकहरू:

National Condom Day

Monthly Meeting with ART

कार्यक्रमका केही भलकहरूः

Monthly meeting with provincial coordinator

Stigma & Discrimination Reduction Training

कार्यक्रमका केही भलकहरूः

Monthly Performance Review Meeting

Coordination meeting with Meeting

Coordination meeting with Stakeholders

Food materials support to a newly childbirth ultra poor women